

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 10 april 1942 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer.

I en den 6 mars 1942 dagtecknad proposition nr 158, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, under punkterna 1—7 framlagt förslag angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån ej redogörelse härför lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

1:o.

Rullföringsbiträdet Jonas Eriksson Jerths änka. Under punkten 1 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att rullföringsbiträdet Jonas Eriksson Jerths änka Selma Johanna Jerth, född Forsgren, må från och med den 1 oktober 1941 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 504 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Jerth var född den 28 februari 1881 och avled den 15 september 1941;

att han antogs till volontär vid Norrlands dragonregemente den 1 november 1900 och konstituerades till sergeant av 2. klassen vid regementet den 2 augusti 1913;

att han under september månad 1917, jämte det han erhöll avsked från sergeantbeställningen, förordnades till sergeant i nämnda regementes reserv, där han den 4 mars 1924 befordrades till fanjunkare;

att han från och med den 15 oktober 1918 intill sin död eller således under nära 23 år var anställd såsom rullföringsbiträde vid Skellefteå rullföringsområde nr 71;

att han såsom rullföringsbiträde de senaste åren uppburit ett årligt arvode av 2,130 kronor jämte två arvodestillägg å tillhoppa 1,080 kronor för år även som dyrtidstillägg och kristillägg;

att han vid sin död efterlämnade änkan Selma Johanna Jerth, född Forsgren, vilken är född den 22 juni 1884, samt fem vuxna barn, därav två söner och tre döttrar;

att bouppteckningen efter Jerth utvisade brist i boet å omkring 430 kronor;

att änkefru Jerth icke kan påräkna något nämnvärt bidrag till sitt uppehälle från barnen;

samt att hennes arbetsförmåga är väsentligt nedsatt.

Arméförvaltningens civila departement har — under erinran om ett av 1937 års riksdag fattat beslut om pension till belopp av 504 kronor för år åt rullföringsbiträdet C. A. Carlssons änka (prop. nr 241, p. 4; bankoutsk. utl. nr 36, p. 5; riksd. skr. nr 179) — hemställt om utverkande av en årlig pension åt änkefru Jerth med enahanda belopp, 504 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1941.

Utskottet.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

2:o.

Rullföringsbiträdet Teodor Ekmans änka. Under punkten 2 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att rullföringsbiträdet Teodor Ekmans änka Lydia Katarina Ekman, född Wassell, må från och med den 1 april 1941 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 504 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ekman var född den 19 september 1880 och avled den 13 mars 1941;

att Ekman, som den 31 december 1897 antagits till volontär vid Västernorrlands regemente, befordrades till vice korpral den 5 augusti 1899, till korpral den 30 september 1900 och till distinktionskorpral den 15 mars 1904, från vilken sistnämnda befattning han erhöll avsked den 29 september 1906;

att han från och med den 1 oktober 1906 intill sin död eller sålunda under mer än 34 år var anställd såsom rullföringsbiträde vid Sollefteå rullföringsområde nr 67;

att han förordnades till fanjunkare i Västernorrlands regementes reserv den 1 januari 1924, från vilken beställning han erhöll avsked med pension från och med den 1 oktober 1935;

att han såsom rullföringsbiträde senast åtnjöt årligt arvode av 2,130 kronor jämte arvodestillägg å tillhopa 1,080 kronor för år ävensom dyrtidstillägg och kristillägg;

att han vid sin död efterlämnade änkan Lydia Katarina Ekman, född Wassell, vilken är född den 7 juli 1883, samt tre söner och två döttrar, vilka samtliga utom den yngsta dottern, som är född år 1924, uppnått myndig ålder;

att bouppteckningen efter Ekman utvisade en behållning av omkring 1,660 kronor;

att änkefru Ekman på grund av sjukdom är varaktigt oförmögen till förvärvsarbete;

samt att barnen icke äro i sådana ekonomiska omständigheter, att de kunna nämnvärt bidra till sin moders vård och försörjning.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

3:o.

Departementsskrivaren vid fortifikationen Carl Georg Sundmarks änka.

Under punkten 3 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att departementsskrivaren vid fortifikationen Carl Georg Sundmarks änka Wendla Sundmark, född Fallander, må, räknat från och med den 1 juli 1939, under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära — utöver henne författningens enligt tillkommande pension — tilläggs pension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. till belopp av 60 kronor för år.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Sundmark var född den 7 november 1871 och avled den 5 december 1924;

att han konstituerats till sergeant av 1. klassen vid fortifikationen den 11 april 1896, utnämnts i samma beställning den 12 april 1898 och till fanjunkare vid fortifikationen den 31 december 1904 samt antagits och förordnats till departementsskrivare vid fortifikationen från och med den 1 april 1924;

att han vid sin död efterlämnade änkan Wendla Sundmark, född Fallander, vilken är född den 27 januari 1869, samt fem barn, av vilka det yngsta år 1927 uppnått 21 års ålder;

att arméns nya änke- och pupillkassa genom beslut den 8 januari 1925 förklarade änkefru Sundmark berättigad att jämlikt reglementet för kassan från och med den 1 januari samma år komma i åtnjutande av en årlig pension av 400 kronor för år jämte därå belöpande tillägg;

att nämnda pension efter omräkning med stöd av 2 § kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 508) angående ny familjepension i vissa fall numera utgår med 816 kronor för år jämte tillägg;

samt att änkefru Sundmark, därest hennes man icke befordrats till departementsskrivare utan avgått med pension från sin beställning såsom fanjunkare, på grund av föreskrifterna i 3 § förenämnda kungörelse från och med den 1 juli 1939 kommit i åtnjutande av pension med 876 kronor för år jämte tillägg.

Utskottet får hemställa,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

4:o.

Förre stallbetjänten vid Flyinge hingstdepå och stuteri Bengt Johan Borgström Lindahls änka. Kungl. Maj:t föreslår under punkten 4 riksdagen medgiva, att förre stallbetjänten vid Flyinge hingstdepå och stuteri Bengt Johan Borgström Lindahls änka Ida Wilhelmina Lindahl, född Gustafsson, må, utan hinder därav att Lindahl avgått från sin anställning före ikraftträdandet den 1 januari 1937 av familjepensionsreglementet för arbetare, från och med den 7 november 1940 komma i åtnjutande av pension enligt samma reglemente, beräknad såsom om Lindahl kvarblivit i anställningen intill uppnåendet den 31 januari 1937 av 60 års ålder; skolande härvid iakttagas den änkefru Lindahl genom Kungl. Maj:ts beslut den 25 april 1941 ålagda återbetalningsskyldigheten.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Lindahl var född den 31 januari 1877 och avled den 6 november 1940;
att han innehade fast anställning vid skånska dragonregementet under tiden 1 november 1895—31 oktober 1899;

att han var anställd såsom stallbetjänt vid Flyinge hingstdepå och stuteri från och med den 1 november 1899;

att han var underkastad tjänstepensionsreglementet för arbetare, enligt vilket reglemente pensionsåldern inträder vid en levnadsålder av 60 år;

att Lindahl på grund av en i utfärdat prästbevis lämnad oriktig uppgift därom att han vore född den 31 december 1876 avgick från anställningen såsom stallbetjänt den 31 december 1936, därvid pension tillerkändes honom enligt nyssberörda reglemente;

att familjepensionsreglementet för arbetare, vilket trädde i kraft den 1 januari 1937, icke blivit tillämpligt på Lindahl, enär han sålunda avgått före sistnämnda dag;

att Lindahls änka, därest Lindahl kvarstått intill den dag, den 31 januari 1937, då han i verkligheten uppnådde 60 års ålder, däremot skulle hava blivit berättigad till familjepension enligt familjepensionsreglementet för arbetare, därvid familjepensionens fasta del skulle hava utgjort 810 kronor för år;

att Lindahl vid sin död efterlämnade änkan Ida Wilhelmina Lindahl, född Gustafsson, vilken är född den 2 juni 1877, samt sex vuxna barn, varav tre söner och tre döttrar;

att behållningen i boet efter Lindahl uppgick till omkring 2,300 kronor;

att änkefru Lindahls arbetsförmåga till följd av sjukdom är och för framtiden kommer att förbli i hög grad nedsatt;

samt att barnen sakna möjligheter att bidra till hennes försörjning.

Utskottet.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

5:o.

Förre extra läraren vid navigationsskolan i Göteborg Johan Enoch Ludvig Selanders änka. Kungl. Maj:t föreslår under punkten 5 riksdagen medgiva, att förre extra läraren vid navigationsskolan i Göteborg Johan Enoch Ludvig Selanders änka Olga Matilda Selander, född Müller, må från och med den 1 maj 1941 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 660 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Selander var född den 2 oktober 1866 och avled den 19 april 1941;

att han från och med höstterminen 1903 till och med vårterminen 1931 eller under 28 läsår i följd tjänstgjorde såsom extra lärare vid olika navigationsskolor, senast vid navigationsskolan i Göteborg;

att hans avlöningsförmåner under de senaste åren utgjorde 4,880 kronor för år jämte dyrtidstillägg enligt för befattningshavare vid oreglerade verk gällande grunder;

att han i samband med den av 1931 års riksdag beslutade omorganiseringen av navigationsskolorna blev uppsagd från sin befattning vid navigationskolan i Göteborg med utgången av juli månad 1931;

att han före anställningen vid navigationsskolorna under 10 år tjänstgjort vid marinen samt avlagt underofficers- samt styrmans- och sjökaptensexamina;

att Selander vid sin död efterlämnade änkan Olga Matilda Selander, född Müller, vilken är född den 3 juni 1870, samt en son, född i ett mannens tidigare äktenskap;

att änkefru Selander vid förrättat skifte av kvarlåtenskapen efter mannen erhållit omkring 6,200 kronor;

samt att hon åtnjuter en livränta till belopp av 1,080 kronor för år.

Statskontoret har — under erinran om 1926 års riksdags beslut om pension åt förre navigationsskolläraren O. Mårtenssons änka och barn (prop. nr 101, p. 3; bankoutsk. utl. nr 24, p. 71; riksd. skr. nr 148, p. 62) samt 1931 års riksdags beslut om pension åt extra navigationsskolläraren J. T. Ahnbergs änka (prop. nr 93, p. 5; bankoutsk. utl. nr 29, p. 12; riksd. skr. nr 204, p. 10) — i likhet med kommerskollegium tillstyrkt framställning till riksdagen om beredande av en årlig pension åt änkefru Selander. Med hänsyn till storleken av de pensioner, som beviljats i nyss åberopade båda fall, har ämbetsverket ansett pensionen böra bestämmas till 660 kronor för år.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

6:o.

Lotsen Jonas Teodor Nordlunds änka. Under punkten 6 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att lotsen Jonas Teodor Nordlunds änka Ellida Maria Nordlund, född Karlsson, må från och med den 1 oktober 1940 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 504 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
 att Nordlund var född den 8 augusti 1875 och avled den 2 september 1940;
 att han antogs i lotsverkets tjänst den 23 juni 1897 och befordrades till ordinarie lots den 23 september 1902, från vilken befattning han på grund av sjukdom avgick med pension den 31 augusti 1933;
 att Nordlund vid sin död efterlämnade änkan Ellida Maria Nordlund, född Karlsson, vilken är född den 26 april 1886;
 att äktenskapet, som var barnlöst, ingicks den 22 juni 1913;
 att Nordlund tidigare varit gift och att detta äktenskap upplösts genom äktenskapsskillnad den 12 mars 1913;
 att han icke vare sig i det tidigare eller i det senare äktenskapet grundlagt familjepensionsrätt genom delaktighet i lotsverkets enskilda pensionskassa, i följd varav änkefru Nordlund icke är författningsenligt berättigad till pension efter sin man;
 att änkefru Nordlund, därest mannen för henne grundlagt familjepensionsrätt i förenämnda kassa, skulle varit berättigad att från statskontoret uppbära pension, vilken omräknad jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 508) angående ny familjepension i vissa fall skulle hava uppgått till lägst 672 kronor om året;
 samt att änkefru Nordlund är medellös och ej heller i stånd att genom arbete mera verksamt bidra till sitt uppehälle.

Utskottet.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag. På grund härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

7:o.

Arbetschefen vid statens vattenfallsverk Ivar August Fogelströms änka. Under punkten 7 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att arbetschefen vid statens vattenfallsverk Ivar August Fogelströms änka Olga Elise Fogelström, född Mollén, må från och med den 1 juli 1942 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 1,200 kronor, att utgå av statens vattenfallsverks medel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
 att Fogelström var född den 15 november 1880 och avled den 15 april 1931;
 att han var anställd i statens vattenfallsverks tjänst under tiden 11 oktober 1911—24 maj 1915 såsom ingenjör vid byggandet av Älvkarleby kraft-

station, under tiden 25 maj 1915—30 april 1917 såsom arbetschef vid bygandet av Västerås kraftstation samt från och med den 1 oktober 1919 intill sin död den 15 april 1931 såsom arbetschef vid statens vattenfallsverks stamlinjebyggnader;

att han under tiden närmast före dödsfallet åtnjöt avlöning enligt 30 lönegraden i löneplanen för byggnadstjänstemän vid statens vattenfallsverk;

att han såsom delägare i statens vattenfallsverks pensionskassa för pensionering av icke-ordinarie personal var tillförsäkrad rätt till tjänstepension;

att han i egenskap av extra tjänsteman icke hade möjlighet att grunda någon pensionsrätt för sina efterlevande;

att han vid sin död efterlämnade änkan Olga Elise Fogelström, född Molén, vilken är född den 8 juli 1881, samt tre döttrar, födda åren 1913, 1916 respektive 1921;

att änkefru Fogelström sedan den 1 juni 1931 haft anställning såsom tillfälligt kontorsbiträde hos vattenfallsstyrelsen med 4 timmars daglig tjänstgöring, vilken anställning hon på grund av hälsoskäl beräknas lämna inom kort;

att hennes arbetsförmåga på grund av sjukdom är nedsatt;

att hon äger en förmögenhet av omkring 25,000 kronor;

samt att hennes barn icke kunna verksamt bidra till hennes försörjning.

Föredragande statsrådet har anfört:

I likhet med vattenfallsstyrelsen anser jag billighetsskäl tala för att någon pension av statsmedel beredes änkefru Fogelström. Härvid må framhållas, att familjepensionsförhållandena för de extra tjänstemännen vid statens vattenfallsverk kort efter mannens bortgång vunnit sin lösning till en början genom den år 1933 provisoriskt ordnade familjepensioneringen samt sedermera genom personalens inordnande under bestämmelserna i allmänna familjepensionsreglementet. I fråga om pensionsbeloppet vill jag med utgångspunkt från storleken av den pension, som skulle hava utgått till änkefru Fogelström, därest hennes make blivit delaktig i den nyssnämnda provisoriska familjepensioneringen, eller minst 1,708 kronor, föreslå ett belopp av 1,200 kronor, varå skall utgå tillägg enligt vanliga grunder. Pensionen synes mig lämpligen böra utgå av statens vattenfallsverks medel från och med den 1 juli 1942.

Med hänsyn till föreliggande omständigheter finner sig utskottet böra biträda Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. På grund härav hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Stockholm den 10 april 1942.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 15.